

ROMA'NIN 7 HARİKASI

Yazı
İbrahim BERKSOY (ME'91)

Sinema Kulübümüzün daveti üzerine Ocak ayı buluşmamızda kulüp üyeleriyle birlikte Paolo Sorrentino'nun "La Grande Bellezza - Muhteşem Güzellik" adlı filmini izledik. Pek çok dalda ödüller almış olan 142 dakikalık bu uzun film, Roma odağında bir "şehir güzelleme" olduğu kadar karmaşık insan ilişkilerindeki "yüzleşme"leri, dönemeçleri, yol ve yolculukları konu edinmesiyle de dikkat çekiciydi. Film daha çok Kolezyum'a (Coliseo) bakan iç mekânlarda, avlu ve bahçelerde geçiyordu. İnsan hayal ettiği müddetçe yaşamış ya, ben de filmi izlerken bir an için kendimi Roma'nın 7 harikası diyebileceğim mekânlarda dolaşırken hayal ettim.

Hayalimdeki "Ölümsüz Şehir" (Eternal City) Roma'nın 7 harikası şunlardı: *Kolezyum (Coliseo)*, *Dört Nehir Çeşmesi (Four Fountains)*, *Piazza Navona Meydanı (Piazza Navona)*, *İspanyol Merdivenleri (Piazza Spain)*, *Vatikan Müzesi (Vatican Museum)*, *Roma Forumu (Roman Forum)* ve *Pantheon Tapınağı (Pantheon of Agrippa)*.

Filmi izlerken hayalen çıktığım Roma şehir gezisinde ilk durağım, adına *Aşk Çeşmesi* de denilen *Trevi Çeşmesi*'ydi (*Trevi Fountain*). Efsaneye göre çeşmeye arkanızı dönüp bozuk para atarsanız Roma'ya yeniden gelmişsiniz! Ben de dünyanın dört bir yanından buraya gelenler gibi söyleneceye uyup bozuk paralarımı hayalen çeşmeye atıverirdim. Çeşmenin yakınlarında küçük bir pizzacı vardı; lezzetli bir dilim pizza yemiş gibi oldum anımsayınca. Roma'ya kadar gelip de dondurmacıda (*Gelateria Frigidarium*) dünyaca ünlü "*Roma dondurması*" yememek olmaz. Bir de makarnasıyla ünlü *Trastevere* bölgesi var; orada da makarna yememek olmaz. Pizza üzerine dondurmamı yedikten sonra ünlü seyyah Marco Polo'dan başlayıp günümüzün ünlü lokantası "*Le Mani in Pasta*"ya Roma'nın yüzlerce yıllık "lezzet durakları" nı hayal etmekten kendimi alamadım.

Roma'da gezip görülecek yerler arasında acaba en önemlisi hangisidir? Bu soruya herkesin farklı bir yanıtı olduğunu biliyorum ama merak işte... Bu merakımla baş başayken bir an için ortaçağda Roma'da "*Gerçeğin Ağzı*" (*Mouth of Truth*) olarak bilinen gerçeğin kehaneti kabartmasını anımsadım. Efsaneye göre, mermer

Vatikan Müzesi

üzerine oldukça büyük ağızlı bir insan yüzü şeklinde yapılmış kabartmanın ağzına elini sokan birisinin, eğer yalan söylüyorsa, elinin ısırılacağına inanılmış. Gerçeğin Ağzı'nın nerede olduğunu daha önce hiç bilmiyordum. Epeyce bir süre yine hayalen kabartmanın bulunduğu yeri aradım durdum, sonunda onu *Santa Maria in Cosmedin Kilisesi*'nde (*Church of Santa Maria in Cosmedin*) buldum.

Roma'da yenilen lezzetli pizza, makarna ve dondurmanın üzerine ara sokaklarda keyifli yürüyüşlerin yerini başka hiçbir şey tutmaz. Böyle bir yürüyüş sırasında dönüp dolaşıp Navona Meydanı'na (*Piazza Navona*) buldum kendimi. Oradan da Pantheon yoluna düştüm. Hayalen yarım saat kadar yürüdükten sonra *Villa Borghese*'teydim. Ünlü İspanyol merdivenlerinin hemen üzerinde bulunan Villa Borghese, Roma'ya hakim manzarasıyla yeşillikler içerisinde öyle güzel, öyle huzurlu bir park ki anlatamam... Sonrasında ver elini İspanyol merdivenleriyle ünlü İspanyol Meydanı (*Piazza Spagna*) ve Popolo Meydanı (*Piazza Popolo*)...

Dört Nehir Çeşmesi

Roma Forumu

Kurtarıcı İsa Heykeli

RIO

Yazı
İbrahim BERKSOY (ME'91)
Fotoğraflar
Erica Cristina MORENO

Sao Paulo'dan Rio'ya uzun bir gece yolculuğu sonrasında sabaha karşı gözlerimi açtığımda otobüsümüz uzunca tünellerden geçip Rio terminaline girmek üzereydi. Copacabana Plajı'na bakan otelimize geldiğimizde gün iyice ağarmıştı. Atlas Okyanusu'nun deniz kokusu iyiden iyiye hissediliyordu.

Hakkında onca şey okuduğum, yılbaşı gecesinde ve karnaval günlerinde milyonlarca insanın doldurduğu ünlü Copacabana Plajı'nın kenarında, salsanın kıvraklığını, uzak ülke insanların kucaklaşmasını simgeleyen küçük, siyah beyaz parke taşları üzerinde yürüyordum. İlk kez bir okyanusa bu kadar yakındım. Sandaletimi çıkarıp bir süre plajın ince kumları üzerinde yürüdüm. Plajda her 100 - 200 metre arasında bir minyatür kale ve etrafında adeta topla dans eden çocuklar, gençler vardı. Samba dansı yapar gibi neşeye futbol oynuyorlardı.

Rio Karnavalı

Uzaktaki tepede, okuduklarıma göre, "Pá de Açucar" (ya da tüm dünyada yaygın olarak bilinen adıyla "Sugarloaf") dedikleri Şeker Çuvalı Tepesi olmalıydı. Gözlerim uzaklarda sisler arasında Corcovado Tepesi'ndeki ünlü Kurtarıcı İsa Heykeli'ni aradı.

Bulutlar bir an için dağıldığında Kurtarıcı İsa kollarını açmış, olanca kucaklayıcılığıyla Rio de Janeiro'yu kutsuyordu. Heykelin yüzündeki masumiyet, Kurtarıcı İsa temasıyla son derece uyumluydu. Bulutlar dağılıp, güneş açtığında, pırl pırl, berrak havada, gün batımında Kurtarıcı İsa Heykeli'nin kenti kucakladığı açıdan aşağıya, Atlantik'in kıyısındaki Guanabara Körfezi'nin uçsuz bucaksızlığına bakmanın keyfi bir başkaydı. Gün batımında körfez, 65 kilometre boyunca okyanusun kıyısında girintileri çıkıntılılarıyla uzayıp gidiyordu. Körfezin girintileri çıkıntıları Rio'ya özgü sambanın kıvrak dans figürlerini andırıyordu.

Corcovado Tepesi'nin yüksekğinde, Kurtarıcı İsa Heykeli gibi Rio'yu kucaklamak, günün batışıyla birlikte sahillerde birer ikişer yanmaya başlayan şehir ışıklarını seyretmek tadı damaktan hiç eksilmeyecek eşsiz lezzetler gibiydi. Kent ışıklarının körfezin sularına yansıdığı, dalgaların ışıklar altında dans ettiği akşam vakitleri "büyülü bir gerçekçilik" değilse neydi? Bugüne değin kim bilir kaç hünerli fotoğraf sanatçısı, kaç ressam bu harika güzelliği ince uzun, panoramik bir fotoğraf karesine ya da bir tuvale sığdırmaya çalışmıştır. Kurtarıcı İsa Heykeli'nin yanında Corcovado Tepesi'nden ayaklarının altındaki Guanabara Körfezi'ne, zenginlerin mahallesi olarak bilinen Leblon'a, onun bitişindeki İpanema'ya, Copacabana'ya, Botafogo'ya, Flamengo'ya, Botanik Bahçesi'ne, dünyaca ünlü ulusal park Tijuca'ya, Rio'nun yüksek binalarına, Santa Tereza Tepesi'ndeki favelalara bakmak "tarifsiz" bir mutluluk anıydı. Yalnızca bu manzarayı görmek bile 10 bin kilometrelik yolu aşmaya değerdi...

Copacobana Plajı'nın gelenekselliği ve yerelliği karşısında Ipanema Rio'nun modernist yüzü sayılır. Tüm yenilikler, lüks kafeler, göz alıcı vitrinler orada. Bossa nova olarak bilinen jazz, blues, ağıt karışımı hüzünlü Brezilya ezgileri en güzel buradaki barlarda çalınıp söylenir. Bossa novaya ilgi duyanlar dünyaca ünlü "Garota de Ipanema" şarkısını duymuşlardır. Söylenildiğine göre, sözlerini Vinicius de Moraes'in yazdığı, Tom Jobim'in bestelediği bu lirik şarkı Ipanema'da bir barda yazılmış. Şarkı o kadar ünlenmiş ki Norman Gimbel şarkının İngilizce versiyonunu (A Girl From Ipanema) yazmış. Yere bakan yürek yakan Riolu genç bir kadının hikâyesini anlatan bu güzel şarkı sözleriyle ve hoş, ritmik melodisiyle dinleyenleri hemen avucunun içine alır. Şarkı o kadar ünlü ki Rio'ya gelenler için şarkının yazıldığı söylenen bara gitmek bir tür ritüel haline gelmiş.

Riolular kendilerine "Carioca" derler. Carioca'ların bazı belirgin özellikleri vardır: Bakımlıdırlar, duş almadan sokağa çıkmazlar, bütün günü bermuda şortla geçirirler, şortla gezdiklerinde çoğunlukla çorap giymezler. Bakmayın siz Carioca'ların bugünkü rahatlığına. Önceleri buralarda törenlerle süslenmiş Aristokrat bir yaşam tarzı egemenmiş. 1940'lara kadar şehir merkezine üzerine ceket giyilmeden, sadece gömlekle gidilemezmiş. 1960'lı yıllara kadar sinemalara bermuda şortla girilemezmiş. Gerek tropikal iklimin etkisi, gerekse karnaval, plaj ve futbol Rio'da gündelik yaşamı hızla değiştirmiş, dönüştürmüştür.

Rio şehri 1565'te Guanabara Körfezi'nin batı ucunda kurulmuş. Sugarloaf Tepesi (Pao de Açucar) çevresi kentin merkezi olarak gelişmiş ve buraya "muhteşem şehir" anlamına gelen Cidade Maravilhosa denilmiştir. Rioluların her zaman her yerde coşkuyla söyledikleri neşeli bir şarkının adıdır aynı zamanda Cidade Maravilhosa, "dünyanın en güzel yeri"... O günden bugüne Rio yalnızca Rioluların dilinde değil, burayı gezip gören herkesin dilinde Cidade Maravilhosa'dır. Burada Carioca'ların gururla söyledikleri yaygın bir söz var. Derler ki "Tanrı altı günde dünyayı, yedinci gün ise Rio de Janeiro'yu yarattı."

Portekiz filosu 1502 yılında ilk kez bu körfeze girdiğinde filonun öncü kaptanı Floransalı Amerigo Vespucci burasını önce bir nehir ağızı sanmış. Gezdiği yerlere isim vermesiyle ünlü bu kaptan Ocak ayında ayak bastığı bu körfeze "Ocak nehri" anlamına gelen Rio de Janeiro adını vermiş. Şehir o günden bu yana Rio de Janeiro, kısaca Rio adıyla biliniyor.

Kendi hayal dünyamda sessizce ilerlerken bir anda 200 bin kişilik ünlü Maracana Stadyumunun önünde buldum kendimi. Bu efsanevi stadyumun 1950 Dünya Kupası için yapıldığını bilmiyorum değilim. Stadyumun girişinde futbolun yıldızları, ayak izleriyle adeta ölümsüzleşmişti. O heyecanla, ilkin Pele'nin ayak izini aradım. Hemen önümdeydi. Sonra adını bildiğim, bende iz bırakan diğer futbolcuların ayak izlerini aradım gözlerim. Garrincha'nın, Didi'nin, Zico'nun, Socrates'in...

Sonra hayalle gerçek arasında futbolun mabedinden ayrılıp bir başka mabede, sambanın mabedine geldim. Karnaval zamanı Rio'nun en iyi samba okullarının geçit töreni yaptıkları stadyumun önünde poz veriyordum. "Sambodrom" denilen bu stadyum, ünlü mimar Oscar Niemeyer tarafından tasarlanmış. 1984'ten beri samba okulları gösterilerini burada yapıyor. Rengârenk karnaval giysileri ile 50 bin sambacının katıldığı geçit töreni iki gece

arasında yaklaşık 20 saat sürüyor. Ruy Castro'nun sözlerine kulak verecek olursak: "Kimse karnavalı anlamadan Rio'yu anlayamaz"...

Karnavalın Sambadrom'daki geçit töreniyle sınırlı olmadığını, her yıl sabırsızlıkla beklenen eğlenceli, tutkulu bir kültür endüstrisi organizasyonu olduğunu herkes bilir. Şubat ayının son haftası gelip de Rio'da karnaval başladığında TV kanallarında, gazetelerde şehrin her köşe başında sergilenen tutkulu samba gösterilerinden derlenen "karnaval haberleri" dünyanın dört bir yanında ilgiyle izlenir.

Tarihi oldukça eskilere dayanan karnavalın bir kültür endüstrisine dönüşmesi 1930'lu yıllara rastlar. 60-70 yıl öncesine kadar Riolular Carioca Karnavalı'nda kendileri için kendilerince eğlenirmiş. Karnaval ayında, Şubat'ta, tüm Rio, "karnaval aşkı" ile coşmuş. Bu yüzden derler ki uzunca bir dönem askeri diktatörlüklerin yaşandığı Brezilya'da Şubat ayında kimse darbe yapmaya kalkışmazmış, çünkü karnaval ayında darbe yapacak kimse bulunmazmış!

İlginç bir ayrıntı: Karnaval günlerinde samba okullarının iki gece iki gün coşku dolu, rengârenk gösterilerine sahne olan Sambadrom'un bir tarafında Rio'nun ünlü Katedrali, diğer tarafında da emniyet müdürlüğü var. Emniyet müdürlüğü – Sambadrom – Katedral... Bundan daha iyi bir "yerleşim ve koruma düzeni" düşünülemezdi! Söz konusu samba ve samba okulları olunca, Sambadrom ve çevresindekiler – duruma göre – ya polis koruması altında ya da ilahi koruma altında! Karnaval boyunca pek çok taşkınlık haberi okuyoruz. Demek ki bu çevrede taşkınlık yapanlar, önce polis zoruyla yola getiriliyor; olmadı, devreye Kilise giriyor. Tersini de düşünmek mümkün: Önce Kilise taşkınlıklara karşı ilahi telkinlerde bulunuyor; olmadı, devreye polis giriyor.

Brezilyalılar için Rio "harikulade" bir şehirdir, "cidade maravilhosa"dır. Rio, bir karnaval kentidir. Her yıl Şubat ayında bütün dünyanın izlediği karnaval, resmi olarak Cuma günü başlar, Paskalya Bayramı'nın öncesinde 40 günlük Büyük Perhiz'in başlayacağı Kül Çarşambası'ndan bir gün önce Tövbe Salısı'nda son bulur.

5 gün boyunca Rio karnavalla yatar, karnavalla kalkar...

Copacobana Plajı